

## Караульна К.

(наук. кер. — ст. викл. Слободянюк Д.І.)

*студентка II курсу історичного факультету  
Полтавського національного педагогічного  
університету імені В.Г. Короленка*

### ПРАВО НА ЗАХИСТ ВІД РАБСТВА

Конвенція «Про рабство» прийнята Лігою Націй в 1926 році ввела в міжнародний обіг такі визначення раба і работоргівлі:

1) під рабством розуміється положення або стан особи, щодо якої здійснюються деякі або всі повноваження, притаманні праву власності;

2) під работоргівлею розуміються всі дії, пов'язані із захопленням, придбанням будь-якої особи або з розпорядженням нею з метою звернення її в рабство; всі дії, пов'язані з придбанням раба з метою його продажу або обміну; всі дії з продажу або обміну особи, придбані з цією метою, і взагалі будь-яка дія з торгівлі або перевезення рабів [1, с.175].

Рабство було першою з проблем у галузі прав людини, яка викликала серйозну міжнародну стурбованість. І все ж, не дивлячись на загальний осуд, навіть у кінці ХХ століття практика, подібна до рабства, як і колись, залишається серйозною та нагальною проблемою. Практика, подібна до рабства, може бути прихованою. Це ускладнює отримання чіткої картини щодо масштабів сучасного рабства, а також виявлення такої практики, покарання за неї чи її викорінення. Ця проблема посилюється тим фактом, що жертвами зловживань, подібних до рабства, як правило, є вихідці з найбідніших та найбільш вразливих соціальних груп. Страх і необхідність вижити змушують їх мовчати.

Вперше права людини були юридично закріплені у Декларації незалежності США 1776 р. та французькій Декларації прав людини і громадянина 1789 р. Першим міжнародно-правовим кроком у сфері захисту прав людини стало прийняття у 1815 р. Декларації відносно торгівлі неграми. Ця декларація оголосила работоргівлю діянням, що суперечить принципам гуманності та загальноновизнаним нормам права, проте не містила прямої заборони работоргівлі. Лише у 1890 р. була підписана Брюссельська конвенція, яка забороняла рабство і работоргівлю в окремих регіонах Індійського океану та Червоного моря. Мирні договори, укладені після першої світової війни, крім військово-політичних питань, містили також положення про захист прав національних меншин на території новоутворених європейських держав. Після підписання 26 червня 1945 р. Статуту ООН права людини набули якості міжнародних універсальних стандартів, починають прийматися багатосторонні договори, спрямовані на забезпечення міжнародно-правового захисту прав людини в цілому, окремих видів прав людини чи прав окремих категорій осіб.

*Незважаючи на прийняття Закону про «Протидію торгівлі людьми» у вересні 2011 року, Україна залишається однією з основних країн походження жертв нелегального продажу людей. За період незалежності України 110 тисяч наших співвітчизників потрапили у рабство і ця цифра продовжує зростати з кожним роком. Сьогодні українці опинились сам на сам з такою серйозною і небезпечною для суспільства проблемою як торгівля людьми. Про це свідчать нові негативні тенденції.*

Так, за даними Міжнародної організації з міграцій (МОМ), протягом останніх років:

- 1) зріс відсоток викрадення людей задля трудової експлуатації;
- 2) розширилась «група ризику» потенційних жертв: якщо раніше її складали молоді жінки віком від 15 до 24 років, то зараз — це жінки і чоловіки (32% потерпілих) будь-якого віку;
- 3) збільшилось число жертв серед таких груп населення як діти та іноземці.

На думку експертів, окрім рабства (в його традиційному розумінні) та работоргівлі, практика подібна до рабства у сучасному світі охоплює також торгівлю дітьми, дитячу проституцію та порнографію, експлуатацію дитячої праці, заповідання статевих понівечень дівчаткам, використання дітей у збройних конфліктах, боргову кабалу, торгівлю людьми і людськими органами, експлуатацію проституції і деякі види практики, що використовуються в умовах апартеїду та колоніальних режимів [2, с.1].

Для боротьби з рабством, а також допомоги жертвам рабства і работоргівлі створені спеціалізовані центри допомоги потерпілим від торгівлі людьми, правозахисні і благодійні організації. На жаль, нелегальна торгівля людьми має місце і в сучасному світі, тому ця проблема вимагає остаточного вирішення. Питання вдосконалення законодавства спрямованого на протидію рабства і торгівлі людьми, забезпечення його ефективного застосування, набувають особливої актуальності.

### **Література:**

1. Конвенція «Про рабство» 1926 р. / Україна в міжнародно-правових відносинах. — К., 1996. — Кн.1. — 864 с.
2. Права людини: Виклад фактів №14 / Сучасні форми рабства / Центр прав людини. — Нью-Йорк: ООН, 1994. — 12 с.